

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975)

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Дніпровський державний
аграрно-економічний
університет

Видавництво ТОВ «ДКС-центр»

Ефективна економіка № 4, 2014

УДК 338.246.2:021.1

Л. С. Ладонько,

к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту, Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів

ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВИРОБНИЧО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ СИСТЕМНО-УНІВЕРСАЛЬНОГО ТИПУ

L. Ladonko,

PhD in Economics, Associate Professor of Management department, Chernihiv National Technological University, Chernihiv

FORMATION OF MANAGEMENT TECHNOLOGY OF DEVELOPMENT THE INNOVATIVE POTENTIAL OF INDUSTRIAL AND ECONOMIC SYSTEMS OF SYSTEM-UNIVERSAL TYPE

У статті представлено авторське бачення дефініції поняття «технологія управління» розвитком і освоєнням інноваційного потенціалу виробничо-економічних системно-універсального типу та аналіз результатів запровадження у практику управління виробничо-господарською діяльністю підприємств інструментарію цільового впливу на масштаби розвиненості інноваційного потенціалу виробничо-економічних систем.

The article presents the author's vision of the definition the term " management technology " of development and exploration of innovative capacity of industrial and economic universal-system type and analysis of results of implementation in practice the management of industrial and economic activities of enterprises toolkit targeted impact on the scale of development of innovative capacity of industrial and economic systems.

Ключові слова: *Інноваційний потенціал, виробничо-економічна система, управлінська технологія системно-універсального типу.*

Keywords: *innovative potential, industrial and economic system, management technology of universal-system type.*

Постановка проблеми. Термін «технологія управління» широко використовується в теорії і практиці управління як сукупність прийомів, способів, послідовність виконання робіт в управлінні чи виробництві, тобто черговість управлінських функцій, а також безпосередньо процеси управління при яких керівник впливає на підлеглих, винагороджуючи їх за відповідні досягнення на благо організації, пробуджує їх до повного проявлення потенціальних можливостей, виділяє їм поле діяльності і незалежність.

Управління починається з глибокого наукового аналізу процесів, які проходять, з пропозицій нових ідей і установок.

На наш погляд основна функція технології управління полягає в забезпеченні наукового та функціонального взаємозв'язку процесу управління з конкретними управлінськими технологіями, здатними реалізувати такі функції, як планування, організація, мотивація, контроль, регулювання, маркетинг та розвиток людських ресурсів.

Слід зауважити, що сам термін «управлінська технологія» у 80 роки минулого століття здебільшого використовувався у радянській науковій літературі щодо державного управління застосовувався переважно соціологами. Так, зокрема у толковому словнику з соціальних технологій надано такий опис управлінської технології: «Управлінська технологія є одним із проявів соціальних технологій, що безпосередньо відображає управлінські процеси, її сутність полягає в системному поєднанні наукового знання, управлінських потреб та інтересів суспільства, цілей і функцій державного управління, можливостей і елементів управлінської діяльності. Вона поділяється на послідовно взаємопов'язані процедури й операції, метою яких є досягнення високої результативності та ефективності» [1].

Зміст управлінської технології полягає в обов'язковому масовому використанні в управлінській діяльності кращих, передових досягнень науки, мистецтва і досвіду державного управління. Тому, як управлінську технологію слід розглядати тільки ту організацію управлінської діяльності, яка вирізняється результативністю, ефективністю та раціональністю [2].

Отже, ефективність діяльності підприємства, його становище на ринку принципово залежать від стратегії розвитку, вибору і застосування як окремих стратегічних типів управлінських технологій, так і їх різних поєднань. Тому, перш за все, буде доцільним визначити зміст понять «технологія управління» та «інноваційна технологія управління».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури [1 – 5] дозволяє стверджувати, що найпоширенішою точкою зору є ототожнення технології управління безпосередньо з процесом прийняття управлінського рішення. Технологією управління Є. Голубков називає "процес підготовки, прийняття й реалізації рішення". Таку ж думку поділяють В. Василенко, який під технологією управління розуміє "безперервний творчий процес підтримки сталого режиму функціонування системи шляхом прийняття й реалізації господарських рішень" та В. Мосейко, що визначає її як "сукупність взаємопов'язаних управлінських процедур, спрямованих на обґрунтування, розробку, приймання й виконання управлінських рішень" .

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. слід визнати, що здійснений дослідником ґрунтовний аналіз наукових праць із даної проблематики дає підстави стверджувати про потребу у системному розкритті окремих аспектів, які стосуються розробки та застосування дієвої технології управління розвитком інноваційного потенціалу. А саме: ідентифікація змісту та сутності управлінських технологій у контексті управління розвитком і освоєнням інноваційного потенціалу реального сектору економіки; визначення факторів ефективності реалізації дії управлінських технологій; ефективність реалізації дії управлінської технології системно-універсального типу.

Мета статті. Головною метою дослідження є розробка теоретичних засад і практичних рекомендацій щодо формування технології управління розвитком інноваційного потенціалу виробничо-економічних систем системно-універсального типу.

Виклад основного матеріалу. Підсумовуючи проаналізований матеріал можна запропонувати наступне визначення терміну «управлінська технологія». Так, управлінська технологія – певний порядок здійснення процесу управління, який обумовлює послідовність та умови прийняття управлінських рішень і визначає найефективніші методи та інструменти їх впровадження на практиці. Технологічний процес управління складається з ряду послідовних дій - етапів, кульмінацією яких є ухвалення рішення. Поділ процесу управління на окремі процеси та операції дає змогу підвищити ефективність управління підприємством торгівлі за рахунок дії факторів, перелік яких подано у табл. 1.

Таблиця 1.

Визначення характеристик та опис ознак ефективності реалізації дії управлінських технологій *

Ознака	Наслідки врахування потенційно-факторної компоненти при запровадженні у практику технології управління
Раціоналізація та спеціалізація управлінської праці	Раціоналізація дозволяє оптимізувати послідовність процедур та операцій, визначає оптимальне чергування праці та відпочинку, розподіл праці між учасниками управлінської діяльності з урахуванням їх кваліфікації та компетенції. Розподіл праці на основі спеціалізації є головним джерелом зростання продуктивності праці підприємства.
Поетапний контроль та виявлення відхилень	Розподіл технологічного процесу виробництва на етапи, процедури та операції дозволяє контролювати управлінську діяльність у проміжних часових точках, оперативно виявляти відхилення від плану та своєчасно вживати коригуючі заходи.
Розподіл стереотипних та творчих процедур	Проектування технологічних процесів дозволяє відділити творчу роботу від рутинних процедур, що супроводжується підвищенням якості управлінських рішень. Продумана управлінська технологія дає змогу менеджеру виконувати творчі роботи в найбільш зручній (з точки зору продуктивного мислення час), а рутинні процедури - автоматизувати, механізувати або віддавати на аутсорсинг.

Переймання передового досвіду	Передача досвіду успішного управління (або успішних структурних рішень) одного підприємства іншому є ефективною тоді, коли це здійснюється не у вигляді переймання ідей, а в форматі готових управлінських технологій. Процес переймання передового досвіду може втілюватись у вигляді методології бенчмаркінгу.
Адаптація наукових методів та засобів управління розвитком і освоєнням інноваційного потенціалу реального сектору економіки	Трансферт наукових методів та засобів управління в промислову діяльність є ефективним тільки тоді, коли наукові досягнення доведені до рівня управлінських технологій. Розробкою інноваційних управлінських технологій, заснованих на передових досягненнях науки та техніки, займаються, як правило, НДІ, проектно-технологічні організації, консультаційні фірми тощо.

*Джерело * Формалізовано та обґрунтовано автором дослідження*

Різноманіття авторських підходів до визначення суті управлінської технології обумовлює доцільність їх узагальнення, зокрема у три групи. По-перше, управлінська технологія розглядається як технологія прийняття управлінських рішень, що передбачає аналіз управлінських проблем, порівняльну характеристику альтернатив їх розв'язання, обґрунтування вибору та визначення механізму реалізації управлінських дій). По-друге, управлінська технологія трактується як процес поділу управління на окремі процедури і операції для подальшої регламентації виконання окремих завдань з метою ефективного досягнення встановлених цілей підприємства. По-третє, управлінська технологія представляє собою послідовність виконання управлінських функцій (планування, організація, мотивація, контроль), методів і процесів управління з метою оптимізації управлінського впливу для досягнення загальних та конкретних цілей організації [4-5].

На наш погляд, під *управлінською технологією системно-універсального типу слід розуміти новостворений або вдосконалений алгоритм (чітка послідовність реалізації організаційно-економічних та кваліметричних процедур) цілеорієнтованого запровадження змін задля отримання певних конкурентних переваг за рахунок залучення певного комплексу специфічних методів, способів та засобів формування, нарощення та раціоналізації освоєння інноваційного потенціалу виробничо-економічних систем.*

Вважаємо, що ефективність реалізації дії управлінської технології системно-універсального типу слід перевіряти за наслідками

- застосування оптимізаційного складу прийомів із побудови фрактальних графів і методів геометричної економетрики, інкорпорованих до цільового програмного забезпечення,
- перевірки на адекватність системи стратегічного управління розвитком інноваційного потенціалу та організації виробничо-господарської діяльності в межах складних систем;
- об'єктивізації термінів та тривалості реалізації інноваційних проектів і, відповідно, виконання процедур щодо стратегування за економічним паритетом максимізації ефекту при мінімізації витрат;
- обґрунтування вимог до кваліфікації та професійного рівня корелянтів, які опікуються питаннями цілеорієнтованого інноваційного зростання реального сектору економіки держави в контексті залучення до засобів стратегічного управління детермінант когнітивно-інформаційного опрацювання базових характеристик у відповідності до умов і пріоритетів промислового розвитку кожного з досліджуваної групи підприємств із урахуванням національних економічних інтересів.

Однак, признаємо, що фактичним підґрунтям задля формування будь-якого виду управлінських концепцій – є аналіз результатів запровадження у практику управління виробничо-господарською діяльністю підприємств інструментарію цільового впливу на масштаби розвиненості інноваційного потенціалу виробничо-економічних систем.

Як вже зазначалось, рівень розвитку управлінських технологій корелює з рівнем розвитку країни. Тому доречним буде зробити порівняльний аналіз управлінських систем країн, які займають перші місця в списку найбільш розвинутих країн світу.

США – держава – початківець у впровадженні управлінської системи, менеджменту, що відповідає її першому місці у «Великій 7». Створенню сучасного досконалого менеджменту сприяли такі історичні передумови: наявність ринку, індустріальний спосіб організації виробництва та корпорація як основна форма підприємництва. Американський економіст Роберт Хейлбронер виділив головні підходи до розподілу ресурсів суспільства. Це – традиції, накази і ринок. Традиційний підхід ототожнюється з розподілом економічних ресурсів суспільства за допомогою сформованих традицій, від одного покоління до іншого. Командний підхід – це розподіл ресурсів через накази. Ринковий підхід передбачає розподіл ресурсів за допомогою ринку, без якого будь-якого втручання суспільства. Цей підхід є найбільш ефективним, тому приносить найбільшу користь як суспільству, так і державі. Сучасна американська модель менеджменту орієнтована на таку організаційно-правову форму приватного підприємництва, як корпорація (акціонерне товариство), що виникло ще на початку XIX ст. Американські корпорації широко використовують у своїй діяльності стратегічне управління. Основою даного виду управління є системний і ситуаційний аналіз зовнішнього (макрооточення і конкуренти) і внутрішнього (наукові дослідження і розробки, кадри і їхній потенціал, фінанси, організаційна культура й ін.)

середовища. Найважливішою складовою частиною планової роботи корпорації є стратегічне планування, що виникло в результаті насичення ринку й уповільнення росту ряду корпорацій. Стратегічне планування створює базу для прийняття ефективних управлінських рішень, що призведе до витіснення слабших корпорацій з ринку.

Японія займає одне із перших місць серед країн з найкраще розвинутою економікою. Країна розпочала післявоєнне економічне відновлення майже з нуля і незадовго стала розвинутою економічною державою. Деякі показники економіки навіть перевищували показники США. Однією з головних причин стрімкого успіху Японії є застосовувана нею модель менеджменту, орієнтована на людський фактор. При цьому японці розглядають не одну людину (особистість), як американці, а групу людей, які є більш впливовою силою, ніж поодинокі індивіди. Найсильнішим засобом мотивації в Японії є "корпоративний дух" фірми. В основі його лежить психологія групи, що ставить інтереси групи вище особистих інтересів окремих працівників. Японці вище інших ставлять соціальні потреби (приналежність до соціальної групи, місце працівника в групі, увага і повага навколишніх). На відміну від працівників інших країн, японці не прагнуть до безумовного виконання правил, інструкцій і обіцянок. З їхнього погляду, поведження управлінця і прийняття їм рішень цілком залежить від ситуації. Головне в управлінському процесі - це вивчення нюансів обстановки, що дозволяють менеджеру прийняти правильне рішення.

Центральне місце в оперативному управлінні японського менеджменту займає управління якістю, що є головною характерною рисою країни. В усіх сферах японської економіки в даний час діють групи (кружки) якості, у яких крім робітників включаються майстри й інженери. Японська система управління якістю не дає збоїв. Це є результатом її продуманості і простоти. Проте інноваційні управлінські технології Японії не приживаються на території США, оскільки ці країни суттєво відрізняють гуманітарними і психологічними факторами. Країни Західної Європи займають 3, 4, 5 і 6 місця в списку «Великої 7». Цими країнами є Німеччина, Франція, Великобританія та Італія відповідно. Помітний вплив на формування менеджменту зробили англійські дослідники. Так, англійці Р. Фелк і Л. Урвік займалися розробкою принципів управління, внесли значний вклад у розробку методу "дослідження операцій", що вперше зародився в Англії в 40-х рр., у зв'язку з необхідністю вирішення деяких військових стратегічних і тактичних задач.

У Франції питаннями наукового управління займалися Анрі Луї Ле Шательє Шарль Фременвіль, брати Андре й Едуард Мішлен. Неоціненний внесок у розуміння менеджменту як науки вніс Анрі Файоль. Проблемами наукового управління виробництвом у Німеччині займався Вальтер Ратенау. Величезний внесок у дослідження принципів організації управління вніс відомий німецький соціолог Макс Вебер, що розробив "ідеальний тип" адміністративної організації, названий їм терміном "бюрократія". Особливої уваги заслуговують роботи з організації виробництва, що виконав Кароль Адамецький. Західнонімецькі теоретики школи "людських відносин" виступали за більш твердий підхід до управління персоналом, чим їхні колеги в США і Японії.

В Англії, Голландії, Норвегії, Швеції й інших країнах Заходу широко пророблялися також питання залучення працівників до "участі в управлінні". Західноєвропейські учені вплинули на формування підходу до управління з позиції "соціальної людини". Цей підхід дозволяв вивчати поведження людей з погляду впливу на них групового поведження.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, дослідження розвитку управлінських систем та запровадження інноваційних управлінських технологій має велике значення для аналізу управлінських проблем в Україні. У сучасних умовах перебудови економіки на основі ринкових відносин одним із пріоритетних її напрямків є вироблення основних теоретичних і методичних розробок з використання інноваційних технологій управління в практичній діяльності українських підприємств торгівлі. У зв'язку з цим, проблеми трансферу передових управлінських технологій, впровадження їх на практиці і значення їх для української економіки набувають все більшого теоретичного і практичного осмислення в сучасній науковій літературі.

Необхідно визнати, що створення умов для оптимального розвитку інноваційного потенціалу промисловості є одним із найважливіших принципів формування системи і механізму управління інноваційної політики. Україна зможе зайняти належне місце в Європі і у світі лише за умови підтримки інноваційного шляху розвитку і зміни сировинного вектору промислової спрямованості. Отже, основою стратегічного курсу, його базовим принципом повинна стати реалізація державної політики, спрямованої на упровадження інноваційної моделі структурної перебудови і зростання економіки, затвердження України як високотехнологічної держави. Наявний інтелектуальний і науково-технічний потенціал дає підстави на це розраховувати. Зараз ситуація така, що наука не може достатньо швидко адаптуватися до нових умов, а промисловість – використовувати наявні науково-технічні і технологічні розробки. Між наукою і промисловістю є певний розрив, який необхідно ліквідувати. На наш погляд, дане завдання можна вирішити шляхом розробки та впровадження такої технології управління інноваційним потенціалом, яка забезпечить можливість гнучкої зміни пропорцій між темпами розвитку наукового, технічного і виробничого потенціалів реального сектору економіки.

Управління розвитком інноваційного потенціалу виробничо-економічних систем економіки, безумовно є функціональною складовою інноваційного менеджменту. Воно вирішує широкий спектр питань планування та використання інноваційних ресурсів, резервів та можливостей задля здійснення глибоких якісних змін в діяльності промислового комплексу країни. Таким чином, у контексті даного дослідження визнаємо необхідним уточнення дефініції поняття «технологія управління», у нашому випадку, розвитком і освоєнням інноваційного потенціалу виробничо-економічних систем.

Література.

1. Гершун А. Технологии сбалансированного управления [Текст] / А. Гершун, М. Горский. – М: Олимп-Бизнес, 2006. – 409 с.
2. Шарапов В. Универсальные технологии управления [Текст] / В. Шарапов, Е. Шарапова. – М: Техносфера, 2006. – 496 с.
3. Архипова Н. И. Исследование систем управления [Текст] / Н. И. Архипова, В. В. Кульба, С. А. Косяченко. – М.: Приор, 2002. – 384 с.
4. Кузнецова И. О. Визначення сутності дефініції "технологія управління" [Текст] / І. О. Кузнецова // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету – 2009. –№ 1 – с. 55– 61.
5. Пирогов В. И. Технологизация – путь совершенствования управления предприятием [Текст] / В. И. Пирогов, С. К. Завьялов, Г. Р. Мукушев // Всероссийский экономический журнал «ЭКО». – 2007. - № 5. [Електроний ресурс]. - Режим доступу: <http://econom.nsc.ru/eco/> (<http://econom.nsc.ru/eco/>)arhiv/ReadStatiy/2007_05/Pirogov.htm

References.

1. Gershun, A. and Gorskiy, M. (2006), *Tehnologii sbalansirovannogo upravlenija* [Balanced management technology], Olimp-Bizness, Moscow, Russian Federation.
2. Sharapov, V. and Sharapova, E. (2006), *Universal'nye tehnologii upravlenija* [Universal control technology], Tehnosfera, Moscow, Russian Federation.
3. Arhipova, N.I., Kul'ba, V.V. and Kosjachenko, S.A. (2002), *Issledovanie sistem upravlenija* [Research management systems], Prior, Moscow, Russian Federation.
4. Kuznetsova, I.O. (2009), "Viznachennya sutnosti definitsii "tehnologiya upravlinnya"", *Visnyk Kyivs'koho natsional'noho torhovel'no-ekonomichnoho universytetu*, vol. 1, pp. 55– 61.
5. Pirogov, V.I., Zav'jalov, S.K. and Mukushev, G. R. (2007) "Technologization - way to improve enterprise management", *Vserosijskij jekonomicheskij zhurnal «JeKO»*, [Online], vol. 5, available at: http://econom.nsc.ru/eco/arhiv/ReadStatiy/2007_05/Pirogov.htm

Стаття надійшла до редакції 03.04.2014 р.

(<http://www.poligrafua.net/>)

bigmir)net

1493

405

(<http://www.bigmir.net/>)

Врору

ТОВ "ДКС Центр"